

1. Het interview op radio en televisie en de rechten van de geïnterviewde

1. Voor wat de toewijzing en de afbakening van de rechten van de geïnterviewde betreft sluit het bovenstaand arrest van het Hof van Beroep te Brussel d.d. 26 oktober 1989 aan bij vroegere rechtspraak en rechtsleer. De basisprincipes hieromtrent werden aangewezen in een arrest van de Raad van State van 19 november 1964, een arrest van het Hof van Beroep te Gent van 26 april 1973 en een arrest van het Hof van Cassatie van 12 september 1975 (1).

2. De problematiek wordt beheerst door drie principes

2.1. Een eerste principe is dat de geïnterviewde persoon mogelijk te beschouwen is als de auteur van de verklaringen die hij aflegt en dus *auteursrechtelijke aanspraken* kan laten gelden op de antwoorden die hij gaf in het kader van het vraaggesprek.

Deze auteursrechtelijke aanspraken kunnen echter slechts toepassing vinden in zoverre de inbreng van de geïnterviewde een persoonlijk en origineel karakter heeft (2). Ten aanzien van het gehele interview met vragen en antwoorden zijn de interviewer en de geïnterviewde dan als co-auteurs te beschouwen en kunnen zij samen de auteursrechten op het vraaggesprek uitoefenen. I.c. kan de geïnterviewde zich dan als co-auteur verzetten tegen de openbaarmaking of tegen een bepaalde vorm van montage of presentatie van het interview.

Is de eigen inbreng van de geïnterviewde echter minimaal en onpersoonlijk, dan is de journalist die het interview heeft afgenomen en die zelf voor de redactionele verwerking van het vraaggesprek heeft ingestaan, als auteur te beschouwen (3). Een loutere toelichting bijvoorbeeld, zoals in onderhavige zaak, van de commerciële politiek van de onderneming van de geïnterviewde, is dan niet te beschouwen als een door de Auteurswet beschermd

(1) Rb. Gent, 14 oktober 1968, *R.W.*, 1968-69, 1034; Gent, 26 april 1973, *R.W.*, 1973-74, 480; Cass., 12 september 1975, *R.W.*, 1975-76, 853; Rb. Brussel, 21 februari 1978, *R.W.*, 1981-82, 1145; GALAUDE, L., "De rechter tegenover de nieuwe communicatiemedia. Randbemerkingen bij het arrest B.R.T. t./Van de Daele" (noot onder Gent, 26 april 1973), *R.W.*, 1973-74, 490-497; DE WILDE, L., "Audiovisuele reportage en persoonlijkheidsrechten van de auteurs ervan", *R.W.*, 1975-76, 839-854; NEELS, L., "Interviews en morele rechten" (noot onder Rb. Brussel, 21 februari 1978), *R.W.*, 1981-82, 1148-1150; VAN ISACKER, F., "Auteursrecht van journalisten", in NEELS, L. (ed.), *Mediarecht 1983*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1984, 37-51; BERENBOOM, A., *Le Droit d'Auteur*, Brussel, Larcier, 1984, nr. 31; JONGEN, F., *Le droit de la radio et de la télévision*, Brussel, De Boeck, 1989, nr. 539-549; VOORHOOF, D., "Het uitgeven van een tijdschrift: wettelijke verplichtingen en beperkingen - Deel 3", *Zonder Winstoogmerk*, 1991, afl. 3 (in druk).

(2) Onder de auteursrechtelijk beschermde werken van letterkunde en kunst ressorteren eveneens de mondelinge of orale auteurswerken, i.e. in de terminologie van art. 2, 1° van de Conventie van Bern de "voordrachten, toespraken, preken en andere werken van die aard". Zie ook VAN ISACKER, F., "Auteursrechten van journalisten", *l.c.*, 54-51; BERENBOOM, A., *o.c.*, nr. 31.

(3) Brussel, 13 december 1976, *R.W.*, 1976-77, 1963.

werk (4). I.c. ontbreekt de nodige creatieve originaliteit en de eigen persoonlijke vormgeving als inbreng van de geïnterviewde om diens bijdrage als "auteurswerk" gekwalificeerd te zien (5).

2.2. Ten tweede wordt aangenomen dat de geïnterviewde hoe dan ook een controlerecht kan uitoefenen en aanspraak kan maken op *een recht op nakeuring*. In uitzonderlijke omstandigheden kan dit desgevallend leiden tot de terugneming van de afgelegde verklaringen (6). Tegelijk is het zo dat de geïnterviewde persoon wel kan eisen dat hij zijn bijdrage vóór de publikatie van het interview mag nazien, maar dat recht strekt zich niet uit tot de verklaringen van andere, in de loop van hetzelfde vraaggesprek geïnterviewde personen (7). Voor de gedrukte media is in de rechtspraak de stelling aangenomen dat de geïnterviewde geen rechten kan laten gelden op de bepaling van de lay-out en op de illustraties bij het interview: aan de geïnterviewde kan op dit domein, dat typisch redactioneel is, hoogstens inspraak worden verleend (8). Dit principe dient ook toepassing te vinden voor radio en televisie: de geïnterviewde kan geen rechten laten gelden op de wijze van montage en vormgeving van het interview.

2.3. Hierbij aansluitend moet volgens een derde principe de geïnterviewde aanvaarden dat de journalist of interviewer niet integraal en letterlijk de weergave publiceert van het vraaggesprek. De geïnterviewde moet m.a.w. aanvaarden dat de publikatie van het interview een journalistieke synthese of bewerking is van het vraaggesprek. Hierbij moet rekening worden gehouden met de aard van het tijdschrift, het onderwerp van het interview, de functie van de geïnterviewde en de afspraken die vooraf werden gemaakt tussen interviewer en geïnterviewde. De *redactionele verwerking* van het interview moet echter wel te goeder trouw gebeuren en de zin en draagwijdte van de woorden van de geïnterviewde mogen niet verkeerd worden voorgesteld (9). Daar ligt dan ook de grens, zoals deze eveneens in onderhavig arrest geëxpliciteerd wordt: knippen is toegestaan, in zoverre deze montage-activiteiten "ne dénaturent pas le sens et la portée des paroles de l'interviewé". De journalistieke montage is toelaatbaar indien de journalist "a scrupuleusement respecté l'esprit et en a proposé une synthèse fidèle et objective" (10).

Anderzijds verplicht een opgenomen interview de omroep niet tot uitzending van (onderdelen van) het vraaggesprek. Het is de zaak van de bevoegde personeelsleden van de omroep om over de opportuniteit van de uitzending

(4) Brussel (Kort Ged.), 26 oktober 1989, cf. *supra*.

(5) Voor een algemene situering van het auteurswerk-begrip, zie VAN ISACKER, F., *Kritische synthese van het Belgisch auteursrecht*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1985, 3-9.

(6) Zie hierover VAN ISACKER, F., "Auteursrecht van journalisten", *l.c.*, 37-51.

(7) Cass., 12 september 1975, *R.W.*, 1975-76, 853.

(8) Rb. Brussel, 21 februari 1978, *R.W.*, 1981-82.

(9) Voorz. Rb. Brussel (Kort Ged.), 16 november 1988, *J.L.M.B.*, 1988, 1443; Brussel (Kort Ged.), 26 oktober 1989, cf. *supra*.

(10) Brussel (Kort Ged.), 26 oktober 1989, cf. *supra*; zie ook JONGEN, F., *Le droit de la radio et de la télévision, o.c.*, nr. 539-549.

te oordelen, desgevallend een keuze te maken uit de gestelde vragen en de gegeven antwoorden (11).

2.4. Naast de eventuele auteursrechtelijke aanspraken en naast de persoonlijkheidsrechten van de geïnterviewde zijn er ook nog andere rechtsbelangen en voorschriften waarmee de omroepjournalist moet rekening houden bij het afnemen, monteren en uitzenden van een interview. Zo gelden uiteraard de toepassing van artikel 23 van het *B.R.T.-Decreet* volgens hetwelk de nieuws- en informatieuitzendingen moeten gebeuren in een geest van strenge objectiviteit en het verbod programma's uit te zenden die strijdig zijn met de wetten of met het algemeen belang, met de openbare orde of de goede zeden of die een belediging uitmaken voor andermans overtuiging of voor een vreemde Staat (12).

Krachtens de *Voorschriften, gebruiken en aanbevelingen inzake radio- en tv-berichtgeving voor de journalisten van de B.R.T.*, zal aan elke persoon die verzocht wordt een verklaring af te leggen of vragen te beantwoorden, vooraf kennis worden gegeven van het genre en de geest van de uitzending waarin zijn verklaringen zullen worden uitgezonden. Er zal hem of haar er eveneens op gewezen worden dat er tot inkorten kan overgegaan worden met het oog op het zendschema, het ritme van de uitzending, het vermijden van herhalingen, het evenwicht van de opiniestromingen of de objectiviteitsverplichting van de B.R.T. Tevens moet de geïnterviewde er vooraf van op de hoogte worden gebracht dat zijn verklaringen tussen die van andere personen kunnen ingelast worden volgens de eisen gesteld aan de radio- en televisieberichtgeving (verknippen en monteren, tegenover elkaar plaatsen van individueel opgenomen verklaringen).

Indien de aangezochte persoon voor het interview het met deze voorwaarden niet eens is, wordt van zijn medewerking in principe afgezien.

Ook bepalen de B.R.T.-voorschriften dat elk gebruik van een opname met verborgen microfoon of camera, vooraf schriftelijk moet zijn toegestaan door de betrokken persoon. Privé telefoon- of andere gesprekken mogen noch rechtstreeks, noch door middel van een opname, worden uitgezonden zonder dat de betrokkenen hiertoe hun toestemming hebben gegeven (13).

(11) R.v.St., 18 november 1964, nr. 10.894, Périn, *Arr. R.v.St.*, 1964, 941. Zie ook artikel 43 van de "Voorschriften, gebruiken en aanbevelingen voor de radio- en tv-berichtgeving voor de journalisten van de B.R.T.", in NEELS, L., VOORHOOF, D. en MAERTENS, H., *Medialex, Bronnenverzameling van het media- en informatierecht*, Antwerpen, Kluwer rechtswetenschappen, 1990, 506.

(12) Art. 23 van het Decreet van 28 december 1979 houdende het statuut van de Belgische Radio en Televisie, Omroep van de Vlaamse Gemeenschap, *B.S.*, 25 januari 1980, gew. Decreet 30 juni 1982 en 13 juni 1990. Zie ook art. 25 van het Decreet van 12 december 1977 houdende statuut van de "Radio-Télévision belge de la Communauté française" (R.T.B.F.), *B.S.*, 14 januari 1978, gew. Decreet 12 juli 1978, 30 maart 1983, 8 juli 1983, 27 maart 1985, 17 juli 1987, 20 juli 1988 en 4 juli 1989. Zie ook art. 2 van het Decreet van 27 juni 1986 betreffende het Belgisch Radio- en Televisiecentrum van de Duitstalige Gemeenschap, *B.S.*, 5 augustus 1986, gew. Decreet 19 februari 1990.

(13) Zie art. 43 van de "Voorschriften, gebruiken en aanbevelingen inzake radio- en tv-berichtgeving voor de journalisten van de B.R.T.", in NEELS, L., VOORHOOF, D. en MAERTENS, H., *Medialex, o.c.*, 506-507.

In het verlengde van de objectiviteitsverplichting van de publiekrechtelijke omroep is door de Raad van State in een arrest van 21 september 1984 aangegeven op welke wijze deze plicht tot *streng objectiviteit* zijn toepassing vindt op het interview: "Als medewerker aan de gemeenschapstaak van de openbare omroep moet de radio- en televisiejournalist zich onthouden van handelingen die het publiek kunnen doen twifelen aan de onpartijdigheid. Toegepast op een interview, beduidt zulks dat de journalist weliswaar de vragen mag en moet stellen die de publieke opinie of een deel ervan beroeren, maar dan zonder zelf een eigen voor- of afkeur te laten blijken, d.i. zonder bij de toehoorder de indruk te wekken dat de journalist – en derhalve de B.R.T. – zelf een keuze heeft gemaakt". En de Raad van State preciseert verder: "Een interview voor de B.R.T. moet immers niet alleen in zijn geheel een objectief karakter hebben, maar ook in de vraagstelling zelf. De manier van presenteren mag geen blijk geven van enige vooringenomenheid" (14).

Voor de *niet-openbare televisie* geldt als regel dat de informatieve programma's moeten worden verzorgd in een geest van strikte onpartijdigheid en volgens de regels van de journalistieke plichtenleer (15). De nieuwsuitzendingen van de *lokale radio's* moeten krachtens het Decreet 7 november 1990 beantwoorden "aan de gangbare normen inzake journalistieke deontologie"-(16). In geval van niet-naleving van deze regels van journalistieke deontologie in verband met de verwerking van een interview, kan de Geschillenraad die is opgericht in kader van het zgn. Kabeldecreet van 28 januari 1987, worden gevat om uitspraak te doen over betwistingen tussen de geïnterviewde en de niet-openbare radio of televisie. De Geschillenraad kan desgevallend een vermaning geven aan de omroep of de verplichting opleggen de uitspraak uit te zenden in de vorm en op het tijdstip zoals bepaald door de Geschillenraad.

2.5. De aandacht weze er ook op gevestigd dat de geïnterviewde middels een *recht van antwoord* kan reageren op het gepubliceerde interview of de uitgezonden reportage. Eerder is in de rechtspraak de stelling verworpen dat de geïnterviewde persoon geen recht op antwoord zou kunnen vorderen naar aanleiding van een artikel waaraan hij als geïnterviewde zelf had meegewerkt. Aangezien i.c. het interview ondertekend was door de journalist en de journalist zelf de inhoud en de vormgeving van de tekst had bepaald en de jour-

(14) R.v.St., 21 september 1984, nr. 24.667, Buyle, *T.B.P.*, 1986, afl. 2, 171. Voor kritische beschouwingen bij dit arrest, zie VOORHOOF, D., "De Raad van State en de objectiviteitsverplichting van de B.R.T. Situering van het 'Arrest-Buyle'", *Tegenspraak*, 1984, afl. 6, 19-27; CEULEERS, J., "Objectiviteit in de radio- en televisienieuwsuitzendingen", *T.B.P.*, 1986, afl. 2, 807-808. Zie ook DE GROOF, J., "Le droit à l'information et le devoir d'objectivité du service public de la radiodiffusion", *Adm. Publ. (T)*, 1985, 265-289.

(15) Art. 9, par. 2 van het Decreet (VI.) van 28 januari 1987 betreffende het overbrengen van klank- en televisieprogramma's in de radiodistributie- en televisiedistributienetten en betreffende de erkenning van niet-openbare televisieverenigingen, *B.S.*, 19 maart 1987. Zie ook de art. 3-4°, 12-6° en 16-7° van het Decreet (Fr.) van 17 juli 1987 over de audiovisuele sector, *B.S.*, 22 augustus 1987, gew. Decreet 20 juli 1988.

(16) Art. 5, 8° van het Decreet (VI.) van 7 november 1990 houdende organisatie en erkenning van lokale radio's, *B.S.*, 29 januari 1991. Zie ook art. 31, 5° van het Decreet (Fr.) van 17 juli 1987 over de audiovisuele sector, *B.S.*, 22 augustus 1987.

nalist aldus het interview zelf gemonteerd en aangepast had, was niet de geïnterviewde maar wel de journalist als auteur te beschouwen. De geïnterviewde heeft in zo'n geval wel degelijk een recht op antwoord, in zoverre uiteraard aan de wettelijke voorwaarden inzake het recht van antwoord is voldaan (17). M.m. kan ook worden aangenomen dat naar aanleiding van een uitgezonden interview op radio of televisie de geïnterviewde in analoge omstandigheden een recht op antwoord kan vorderen, in zoverre dit recht van antwoord strekt tot de rectificatie van een onjuiste mededeling of een reactie beoogt op een lasterlijke of beledigende passage uit de reportage (18).

2.6. Vermelden we ten slotte dat een *vordering tot staking* in het kader van de Wet op de Handelspraktijken kan resulteren in het verbod dat een handelaar zich in interviews of naar aanleiding van publieke verklaringen denigrerend zou uitlaten over de produkten of de handelsactiviteiten van een concurrent. Naar aanleiding van een interview dat was gepubliceerd in de *Financieel Economische Tijd*, waarin een handelaar in tabaksprodukten afbrekend vergelijkende verklaringen aflegde in strijd met artikel 20, 2° W.H.P., werd aan de geïnterviewde handelaar verbod opgelegd in de toekomst de afgelegde verklaringen nog te herhalen. Onder verbeurte van een dwangsom werd aan de handelaar in kwestie verbod opgelegd verklaringen af te leggen als zou de eiser-concurrent de tabaksmarkt ondergraven en als zou hijzelf of zijn groep de markt stabiliseren en de rentabiliteit veilig stellen (19). In een analoge zaak werd naar aanleiding van een interview dat werd gepubliceerd in het tijdschrift *Trends Tendances* en dat betrekking had op de kwaliteit van de software van een concurrent een herhalingsverbod opgelegd ten aanzien van deze vorm van misleidende en afbrekende vergelijkende handelspubliciteit (20).

Overigens houdt de toepassing van de vordering tot staken ten aanzien van publikaties in de economisch-commerciële sfeer een aantal gevaren in met betrekking tot de persvrijheid en de vrijheid van informatie (21).

D. VOORHOOF
Advocaat
Docent R.U.G.

E. BREWAEYS
Advocaat
Assistent V.U.B.

(17) Brussel, 13 december 1976, *R.W.*, 1976-77, 1963, met noot LIEVENS, J.

(18) Wet van 23 juni 1961 betreffende het recht van antwoord, *B.S.*, 8 juli 1961, gew. Wet van 4 maart 1977, *B.S.*, 15 maart 1977 (i.h.b. hoofdstuk II, art. 7-15).

(19) Voorz. Kh. Brussel, 14 april 1989, *Ing. Cons.*, 1989, afl. 8-9, 231.

(20) Voorz. Kh. Brussel, 25 september 1989, *Ing. Cons.*, 1990, afl. 1-2, 42.

(21) Zie VOORHOOF, D., "Pers en gerecht. Hoe door de beteugeling van culinaire kritiek de bescherming van de expressie- en informatievrijheid op een laag pitje wordt gezet", *l.c.*, 115-122; BALLON, G.L., "De veroordeling krachtens de Wet op de Handelspraktijken wegens slechtmaking: een middel om perskritiek op een onderneming te beteugelen", *T.B.H.*, 1988, 968-971; VOORHOOF, D., "Culinaire kritiek en het Hof van Cassatie. Over kleuren valt te twisten" (noot onder Cass., 15 december 1989), *T.G.R.*, 1990, 138-140.